XIX. Leto Klagenfurt (Celovec), dne 15. novembra 1939 Št. 46.

KOROŠKI SLOVENEC

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEC“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko, gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stane četrtletno: 1 RM — Rpf; celoletno: 4 RM — Rpf
Za Jugoslavijo četrtletno: Din. 25; celoletno: Din. 100
Za Italijo: Prezzo die vendita Lire —·60.

Zakaj bi se bali?

Ni nas mnogo. Komaj boro tisočinko vsega prebivalstva Velike Nemčije predstavljamo, le petinka prebivalstva ene same upravne enote nemške države smo. Ogromna večina 80 milijonov sodržavljanov nas ne pozna, le redki zainteresiranci beležijo o nas. Temu primerno neznatna je naša politična pomembnost v sestavu velike države. Posledica naše številčne nemoči je, če smo se kmalu privadili dejstvu, da so naše kulturne in zadružne organizacije ter ostale naše ustanove edino torišče narodnega izzživljanja in da nam je postala glavna točka našega slovenskega programa: naša slovenska samopomoč.

Da bi se vočigled številčni malenkostnosti bali za svojo bodočnost in bi obupavali? Strah ali obup nikakor ni naša slovenska lastnost. Bojazljivi ali celo obupani bi ne bili vredni imena Slovencev. Nasprotno! Neposredna bližina nemškega naroda in države meje, ki družijo našo malo skupino z velikim nemškim sosedom v eni državi, vzbujajo v nas narodno zavest, ki temelji in korenini v globini človeške duše in se brati z najintimnejšimi čustvi kulturnosti in religioznosti.

Narodni socializem s svojim do potankosti izdelanim nazorom o svetu in življenju se je pri velikem narodu-sosedu uveljavil ne samo kot izrazito politično, marveč tudi kot poudarjeno kulturno gibanje nemškega naroda. Danes nam narodni socializem predočuje miselnost in pogled nemškega človeka. Da siloviti miselni preokret nemštva ne bo ostal brez vpliva na zunanji svet, za to nam je porok velika nemška država s svojim vzornim aparatom in s svojo mojstersko organizacijo. Že danes se tudi v krogu drugih ljudstev živahno razmišlja in debatira o številnih velikih vprašanjih, ki jih je sprožil nemški narodni socializem s svojimi povsem novimi načeli o narodu, o narodnem življenju in narodnem ustroju. Še neprijatelj Nemčije bo moral pritrditi, da doživlja Evropa ne brez zasluge nemške revolucije dobo, ko se čistijo in klešejo premnogi pojmi evropske miselnosti in se odpravlja marsikaj, kar je nekoč krasilo evropsko kulturno zakladnico, pa je prišlo z novim časom iz mode in je svojo vrednost izgubilo.

Nam Slovencem v Nemčiji prihaja ob miselni revoluciji, ki jo doživlja nemški narod, dobro do zavesti, da smo vejica slovanskega debla. Obče znano dejstvo je, da se narod spoznava najbolje ob pogledu na drug narod, na njegove misli in dejanja. Sedanje nemštvo je ostro zarisano kot še nikdar poprej in sliči brušenemu zrcalu, v katerem drug narod lahko zre poedine svoje poteze in lastnosti. Mi doživljamo nemškega soseda z vsako uro in vsakim dnem in nam zato naše slovenstvo prihaja tem bolj in tem jasneje do zavesti. Premnogo se moramo učiti od nemštva. Biti nam mora predvsem mojster v tem, kako naj delamo in za svoj narod žrtvujemo, kako naj sta nam v čislih narodna čast in naroda dobro ime. A še bolj v tem, s koliko levjo hrabrostjo moramo braniti in čuvati, kar je našega, slovenskega. Kdorkoli motri z odprtimi očmi dogajanje okoli sebe, le predobro čuti, kako utripa veliki čas in kako segajo njegovi udarci do najbolj skritih kotičkov človeške duše in srca ter dramijo, kar je najbolj slovensko, najbolj naše. Če bi kedaj izgubili to, kar nam določa ceno življenja, bi postali brezoblični in sebi samim odtujeni. Ker se naša slovenska zavest drami prav v globinah našega mišljenja in čustvovanja, raste z njo tudi naša dobra vera v nepremagljivost slovenske narodnosti.

Po silnem vzponu nemškega naroda se čutimo še bolj Slovence in Slovane. V dno srca čutimo, da bo slovanstvo v bližji in najbližji dobi v še večji meri kot doslej prispevalo svoj delež k evropski kulturi in kulturnosti. Po svoji vsebini, zgodovini in usodi je naravnost poklicano, da iz svoje bogate duhovnosti in duševnosti sogradi in soustvarja novo, vstajajočo Evropo. O čemer so nekoč sanjali veliki slovanski in drugorodni možje — med Nemci predvsem Herder, brata Grimm, Goethe —, da bo namreč slovanstvo evropskim ljudstvom posredovalo mir in bratoljubje, to slovansko poslanstvo vidimo danes v obrisih, jutri že bo nemara neovrgljiva nujnost. — Za leto in dan so te besede seve zelo drzne, drzne so za desetletje in morda celo še za živeči rod, a narode in njihova jutra merimo po stoletjih in kontinente po tisočletjih.

Nova Evropa vstaja! Za vsem hudim in zlim naših dni vidimo njeno veličastno borbo za boljšo vsebino in lepše oblike. Tako veli že preprosti zakon trpljenja, tako nam narekuje naša slovanska vera. Že danes posreduje narodni socializem tej novi, vstajajoči Evropi, da ne bo šla več preko in mimo narodnosti, marveč jo bo čuvala in cenila kot dragoceno pridobitev modernega časa. Zato je potrebna vsa silovitost in dinamika nemškega gibanja, da bodo ljudje živeli in mislili iz naroda za narod. Slovanstvu, ki s svojo širokogrudnostjo z lahkoto zajame vso Evropo, pa pritiče naloga, da zajamči tudi narodnost malih, številčno šibkih ljudstev.

Mi koroški Slovenci smo vejica slovenske kulturne veje na južnoslovanskem deblu. Kjerkoli se na koroških tleh srečata Nemec in Slovenec, se torej že danes poraja košček, četudi prav neznaten košček te nove Evrope. S svojo trdno vero v njo, s svojim narodnim delom in zadržanjem jo hočemo graditi tudi v bodoče.

„Samo eden bo zmagal — mi!“

Kancler Hitler v Monakovem — Zločinski atentat na kanclerja.

Predzadnji četrtek se je vršilo v Monakovem običajno spominsko slavje v počastitev 16 borcem narodnega socializma, padlim povodom novemberske revolucije leta 1923. Slavje se je vršilo v tako imenovanem Bürgerbräukeller. Govoril je kancler Adolf Hitler.

Iz kanclerjevega govora. V enournem govoru se je bavil predvsem z Angleži, ki se v sedanji vojni poslužujejo taistega načina kakor leta 1914. Tedaj je Anglija zatrjevala, da se bori za svobodo malih narodov, za pravičnost in civilizacijo, za humanost in mir. Ponujala je tedanji Nemčiji mir brez vojne odškodnine, ob splošni razorožitvi in z Zvezo narodov kot miroynim garantom. A še nikdar ni Nemcev tako nalagala kot tedaj. Anglija je treščila Nemčijo v največje pomanjkanje in iz tega pomanjkanja se je rodil narodni socializem. Iz prve narodno-socialistične vstaje leta 1923 in iz njenih žrtev je izšla rešitev Nemčije. Življenjsko pravico nemškega naroda bom varoval pod vsakimi pogoji. Danes imamo najboljšo vojsko sveta, za njo pa kot še nikdar v zgodovini strnjeno nemško ljudstvo. **Ne bomo več trpeli, da bi Anglija igrala vlogo svetovnega policaja.** Ničesar ji nismo storili, nikdar je napadli, a Anglija sovraži zdravo, socialno Nemčijo. **Govorili bomo z njo v jeziku, ki ga razume.** Naj traja vojna še tako dolgo, **Nemčija ne bo nikdar kapitulirala. Ne vojaško in ne gospodarsko ne bomo podlegli.** Zmagal bo samo eden in to smo mi! — Ob koncu je kancler počastil padle žrtve in poudaril, da obvezuje njihova žrtev vse ostale k enaki žrtvi. „Mi narodni socialisti smo vsikdar bili borci. Sedaj je veliki čas, da se uprav kot borci izkažemo“.

Zločinski načrt doslej neznanih zarotnikov. Kancler je po svojem govoru s spremstvom odšel takoj na kolodvor. Komaj 7 minut po njegovem odhodu se je v zborovalni dvorani zgodila strašna eksplozija, vsled katere se je podrl strop nad govorniškim odrom ter pokopal pod seboj 32 oseb. Sedem oseb je mrtvih, ostale so težko poškodovane spravili takoj v bolnico. Ljudstva se je lotilo izredno ogorčenje nad zločinci, takoj je bila sestavljena preiskovalna komisija, na glavo storilcev pa je bila razpisana nagrada 600.000 mark.

Pogreb dne 11. novembra. Pogreba padlih žrtev v soboto se je udeležil kancler sam. Govoril je Führerjev namestnik minister Heß, ki je med drugim dejal: Nikdar ne bo Nemčija pozabila žrtve padlih. Njihova smrt je nemškemu narodu predočila spoznanje: **Führer bi bil moral deliti njihovo usodo, Führer bi bil moral biti odvzet nemškemu narodu. Zločinski povzročitelji so nemški narod naučili sovražiti. Neizmerno so povečali nemško požrtvovalnost v usiljeni vojni.** Usiljena vojna mora končati v prid Führerju, Nemčiji in vsemu svetu. Kajti nemška zmaga bo svetu vrnila resničen mir. Zmaga bo najlepša zahvala mrtvim.

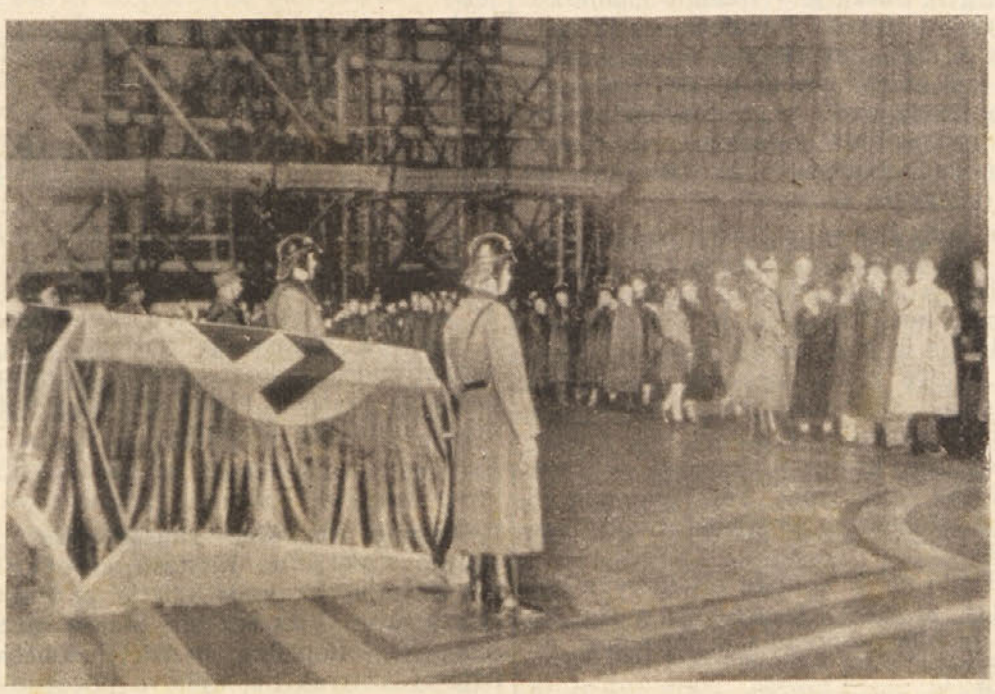

Žrtve monakovskega atentata.
Sedem oseb je postalo žrtev zločinskega dejanja. Ljudstvo jim je pred Feldherrnhalle izkazalo zadnjo čast. Zander M.

Čestitke sveta k čudežni rešitvi.

Povodom zločinskega atentata v Monakovem so poglavarji evropskih in izvenevropskih držav izjavili kanclerju Adolfu Hitlerju svoje čestitke k njegovi srečni rešitvi in sočutje za padlimi žrtvami, zločin sam pa so ostro obsodili. Italijanski listi so označili kot glavnega krivca Anglijo, ki govori o humaniteti, a organizira zločine. Češki listi v protektoratu pa so zapisali, da e bodo po atentatu odnosi Čehov in Nemcev še izboljšali.

„Anglija hoče Nemčijo streti.“

Nemški poročevalski urad javlja po nekem članku v belgijskem listu „Metropol“ vojne cilje, ki jih Anglija skuša doseči. Članka pravi, da je treba Nemčijo popolnoma uničiti, nemškemu narodu pa po vojni sicer nuditi življenjsko možnost, a ne varnosti, ker bi slednjo takoj spet izrabil za nove napade. Tudi se ne sme več sklicati mirovna konferenca, Anglija in Francija morata svoj mir enostavno vsiliti in prevzeti vlogo mednarodnega policista. — Članek ima očitni namen pritiska na nevtralne države. Njegova vsebina se popolnoma krije s tem, kar je bilo o vojnih ciljih Anglije in Francije znano doslej, da namreč hočeta upostaviti v Evropi svojo nadvlado in države prisiliti, da bodo plesale samo po muziki iz Londona.

Nizozemska.

„Völkischer Beobachter“ poroča o pisanju angleških listov, češ da pripravlja Nemčija napad na Nizozemsko in da je nizozemska vlada odredila številne protiukrepe. Italijanski „Popolo d'Italia“ je h tem vestem pripomnil, da se za njimi skrivajo namere Anglije, ki se hoče polastiti nizozemskih pomorskih oporišč.

Med Nemčijo in Rusijo

se vršijo v Berlinu važni gospodarski posveti. Komisija ruskih gospodarskih strokovnjakov, ki je prepotovala vso Nemčijo in si ogledala važnejše industrijske centre, se je koncem predzadnjega tedna sestala s stalno rusko trgovinsko delegacijo v Berlinu. Pričela so se pogajanja, ki trajajo do danes. Rusi so navedli na podlagi svojega potovanja po rajhu vse izdelke, ki naj bi jih Nemčija dobavila Rusiji. Predvsem gre za zameno nemških strojev in sličnih industrijskih izdelkov z ruskimi surovinami. Zaenkrat je Rusija dobavila Nemčiji milijon ton krmskega žita. Napovedujejo se še nadaljne, višje dobave.

Molotov je govoril.

Na predvečer 22 letnice ruske revolucije se je vršilo v Moskvi veliko zborovanje, na katerem je govoril Molotov o sovjetski notranji in zunanji zunanji politiki. Med drugim je dejal: V vojni se nahaja sedaj že več nego 1300 milijonov ljudi, to je več kot polovica celotnega prebivalstva sveta. Toda Angliji se ni posrečilo potegniti v vojni vrtinec tudi Rusije. Imperialistične zapadne države stremijo za novim ropom in hočejo svet deliti vnovič v svoj prid. Poljska je propadla kot eksponent kapitalizma, s sodelovanjem svoje armade si je Rusija pridobila 13 milijonov Belorusov in Ukrajincev in šteje sedaj 183 milijonov prebivalstva.. V sedanji vojni poudarja Rusija svojo voljo za mir in želi čimprejšnjega zaključka vojnega spora.

Belgijski kralj in nizozemska kraljica sta na državne poglavarje Anglije, Francije in Nemčije naslovila brzojav, v katerem predlagata svoje mirovno posredovanje. Brzojav se začenja s stavkom: V za ves svet usodni uri, predno se pričnejo vojne sovražnosti na zahodu Evrope v vsej svoji strahoti, smatrava za dolžnost, da še enkrat povzdigneva svoj glas za pravičen mir.

Rusija in Balkan. Nemški poročevalski urad javlja iz Ankare, da se bodo v kratkem pričela pogajanja med Rusijo, Rumunijo in Turčijo. Rumunski poslanik v Ankari je bival dalje časa v Bukarešti ter imel razgovore s kraljem Karolom. Cilji novih pogajanj so doslej neznani.

Tudi Rusija in Litva bosta zamenjali svoji manjšini. V Rusiji živi nekako 100.000 Litvancev, enako je število Belorusov in židov v Litvi. Pogajanja za izmenjavo so se že pričela, uspeh ni nikakor dvomljiv.

Teden v besedi.

Maršal Göring in zunanji minister Ribbentrop sta pretekli torek posetila ob priliki sprejema na ruskem poslaništvu na obletnico ustanovitve zveze sovjetsko-socialističnih republik novoimenovanega ruskega poslanika Škvarčeva.

S početkom letošnjega šolskega leta so v Italiji na vseh srednjih in višjih šolah uvedli vojaški pouk.

Novi ruski veleposlanik v Tokiu Smetanin je izjavil, da želi Moskva rešiti z Japonsko vsa odprta vprašanja na miren način, predvsem pa je pripravljena skleniti čimprej za obe državi koristno trgovinsko gogodbo.

Tudi Angleži dobe nakaznice za živila. Z razdeljevanjem nakaznic so že pričeli.

Pred kratkim je na otoku Ambon v bližini Jave padlo na tla neko holandsko vojaško letalo. Letalo se je v zraku vnelo; na mestu nesreče so našli samo še zoglenele ostanke peterih potnikov.

Mussolini je imel daljša posvetovanja z italijanskim prestolonaslednikom in z maršalom Grazianijem, novoimenovanim šefom italijanske vojske o vojaških zadevah.

Belgijska vlada je ustavila izdajanje lista „Pays Reel" glasila reksistov. List je pisal v protiangleškem smislu.

Glasom uradnega poročila je Belgija mobilizirala svojo armado do zadnjega moža in ima sedaj pod orožjem 600.000 vojakov.

Finska delegacija se še vedno mudi v Moskvi. Dosedanja pogajanja niso privedla do nikakih sklepov, vendar se vršijo v ozračju medsebojne spravljivosti in je mirovna poravnava medsebojnih sporov verjetna.

Po poročilih iz Helsinkov je bilo doslej na Finskem zbranih za obrambno posojilo že 500 milijonov finskih mark. Vsota presega vsa pričakovanja in se še veča.

Vlada Združenih držav severne Amerike je objavila seznam ameriških trgovskih ladij, ki so bile od pričetka vojne do 1. novembra med potjo na morju ustavljene in preiskane. Seznam vsebuje 27 trgovskih parnikov.

Nemški poročevalski urad javlja iz Moskve, da se bodo v najkrajšem času pričela pogajanja za vzpostavitev direktnega in stalnega zrakoplovnega prometa med Berlinom in Moskvo.

Med Slovaško in Madžarsko je bil sklenjen trgovinski sporazum, ki je takoj stopil v veljavo.

V južnoameriški državi Boliviji je vlada proglasila obsedno stanje. Dosedanji poveljnik vojske general Bilbao, ki je pripravljal prekucijo in voško diktaturo, pa je bil aretiran.

V Lincu je bil obešen Alois Stadler, katerega je obsodilo na smrt tamošnje sodišče radi požiga posestva njegovega prejšnega gospodarja.

Iz naše države

Göring: „Uradniki in nastavljenci so tu za narod!"

Feldmaršal Göring je kot predsednik ministrskega sveta za državno obrambo izdal na državljane oklic, v katerem poudarja potrebo složnega sodelovanja državnih uradov z ljudstvom in pravi med drugim: Izdal sem ukaz vsem oblastem, strankinim uradom in vojnim organizacijam, da je dobrohotno sodelovanje z ljudstvom osnova njihovega delovanja. V našem času ne sme biti prostora za birokratsko ozkosrčnost, malenkostnost ali ošabnost. Vsak uradnik in nastavljenec mora vedeti, da je tu za narod in ne narod zanj in da on nikakor ni predstojnik ljudstva. Kdor bi se pregrešil proti temu načelu, bo strogo kaznovan . . . Ljudstvo pa naj ne stavlja neumestnih zahtev in naj upošteva, da imajo javni uradi stroga navodila za svoje poslovanje, ki so v dobro celoti brezpogojna. Zato naj se vsak učleni v celoto in vrši dolžnost, ki jo nalaga vojni čas!

Častni križec za vojake svetovne vojne in stariše ter vdove padlih.

Dež. vlada objavila, da je tudi na Koroškem v veljavi odredba, ki uvaja častni križec svetovne vojne. Križec dobijo vsi tedanji vojaki ter vdove in starši padlih, po ranah ali v ujetništvu umrlih ter pogrešanih vojnih udeležencev. Udeleženec je vsak, ki se je v svetovni vojni boril na strani osrednjih držav in je vsaj s 3. julijem 1938 nemški državljan. Križec je železen. Zanj je treba prositi vsaj do 30. novembra pri pristojnem orožniškem uradu.

O prehrani na potovanju in v gostilnah.

Za potnike in gostilne so predvidene posebne živilske nakaznice. Kdor potuje, vzame s seboj nakaznice za kruh, meso, mast in ostala živila ter dobi pri občinskem uradu proti odrezkom teh nakaznic potniške nakaznice. Nakaznice za sladkor in marmelado niso potrebne. Vojaki dobijo v gostilnah, v domovih za tujce in sličnih gostiščih jedila proti potrdilu o svojem prenočevanju (Quartierzettel). Vojaki, ki potuje skozi kako mesto, dobijo na kolodvorih nakaznice za potnike. Vojaki-dopustniki dobijo za dobo dopusta nakaznice na občini. — Inozemci dobijo nakaznice pri pristojnem obmejnem carinskem uradu. Pri daljšem bivanju v naši državi dobijo inozemci prehrano tudi brez nakaznic.

Zvišane živilske količine.

Za čas od 20. novembra so dovoljeni nekateri priboljški pri živilih, ki jih kupujemo. Za otroke je zvišana količina mleka in surovega masla, tudi za odrastle se zviša količina mesa za čas 4 mesecev za ¼ kg. V decembru so dovoljeni še nadaljni priboljški (drugih 125 g mesa, 250 g masla, 6 jajc), od 18. decembra do 14. januarja je dovoljenih na osebo 375 g riža ter za čas od 15. januarja do 12. februarja 250 g leče ali graha. V novembru in decembru se čokolada in potice lahko prosto kupujejo. Končno so zvišane za dobo od 20. novembre do 14. januarja količine sirovega masla (575 g za 4 tedne na osebo), znižane pa količine olja in masti.

Vesti iz Jugoslavije

Cvetkovič o srbskem vprašanju.

Na zborovanju Jugoslovanske radikalne zajednice v Belgradu je jugoslovanski ministerski predsednik Cvetkovič energično zavrnil vse nasprotnike in kritike sporazuma, ki ga je sklenil z voditeljem Hrvatov dr. Mačkom. Cvetkovič je naglasil, da zahtevajo interesi zdrave in močne Jugoslavije popolno pravičnost in enakost Srbov, Hrvatov in Slovencev. Izjavil se je tudi proti načenjanju srbskega vprašanja, zlasti sedaj ko se nahaja hrvatsko vprašanje v stadiju svoje končnoveljavne rešitve.

Bosna in Hercegovina — četrta banovina?

Voditelj bosanskih muslimanov, minister za gozdove in rudnike dr. Kulenović je sprejel večjo skupino časnikarjev ter jim dal obširno politično izjavo, da se bo morala o priliki končnoveljavne preureditve jugoslovanske države ustanoviti posebna edinica, ki bi jo tvorili nekdanja Bosna in Hercegovina. Poleg Hrvatske, Slovenije in Srbije bi bila to četrta edinica v državi. Bosansko-hercegovinska banovina bi bila posebnega pomena za državno edinstvo, ker ima to ozemlje svojevrsten jugoslovanski narodni značaj. Tu prebivajo drug poleg drugega ne le Hrvati in Srbi, ampak tudi pripadniki treh glavnih ver v državi in sicer katoličani, pravoslavni in mohamedanci.

Burno zborovanje nemške manjšine v Novem Sadu.

Preteklo soboto in nedeljo je bilo v Novem Sadu zborovanje Zveze gospodarskih organizacij nemške narodne manjšine v Jugoslaviji. Na zborovanju je prišlo do ostrega prerekanja med pristaši mladonemškega gibanja in dosedajnim vodstvom organizacije. Dr. Johann Kecks, bivši predsednik nemškega Kulturbunda v Jugoslaviji, se je med prepirom s predstavniki mladonemcev tako razburil, da ga je zadela kap in so ga morali prepeljati v sanatorij. Za novega predsednika Zveze je bil izvoljen bivši narodni poslanec nemške manjšine v belgrajski skupčini dr. Josef Trischler, večino odborniških mest pa je zasedla skupina mladonemcev, ki jo vodi dr. Avender iz Pančeva.

Veliko zanimanje za jugoslovanski les.

Dočim se je izvoz jugoslovanskega lesa v prvem mesecu vojne v Evropi zaradi prometnih težkoč skrčil na eno tretjino prejšnjega obsega, je v oktobru znova oživel, v zadnjem času pa je postalo povpraševanje po jugoslovanskem lesu vsej Evropi izredno živahno.

„Koroški Slovenec" je vidna vez naše narodne družine!

Podlistek

Vajansky — Fran Albrecht

Leteče sence.

Povest iz življenja slovaškega ljudstva.

(43. nadaljevanje.)

(Konec.)

Ko je na pomlad jablonovski potok veselo zašumel in se je pokopališče odelo v krasno zeleno obleko — je hvaležni mladi par položil na grob starega učitelja lipov venec s prastare votle lipe. Cerovska je stala na verandi in njene stroge oči so se orosile s solzami. Silna, sveža postava mladega doktorja je premagala njene predsodke, saj je temelje, na katerih so bili zrasli, mogočno pretresel čas. Saj preži z balkona njene domače hiše debela Roza in slike njenih prednikov brez okvirjev ne vise na starih stenah — prešle so na Jablonovo, tam kraj stare lesene cerkve pa je pognal nov žlahten grm in se razraste v ponosno, zdravo drevo. Lej, s kakšno neskončno vdanostjo se Ela opira ob roko rektorjevega sina. Kako resen, silen mož je postal ta! Hej, novo plemstvo, zarod bodočih pokolenj, kako cvete na grobišču od naroda odpadle kaste! Na verando je prišel Kazimir. Cerovska je nehote v duhu primerjala oba moška. „Razvalina poleg nove stavbe," je pomislila. „V Bauru se pa vendarle nisem motila," se je potešila starka: „s svojo mero je premeril svakov žep!"

Evgen Dušan je v rodbini Jablonskega dolgo izostal. Priklicalo ga je Adelino pismo: „Zavoljo ene zmote, bolestne tudi záme," mu je pisala Adela, „bi bilo škoda raziti se z dobrimi ljudmi. Ali ne verujete v žensko prijateljstvo brez sladu ljubezni? Ako verujete, mi ne odtegnete svojega."

In tako Evgen spet hodi na Jablonovo, čita damam in koprni v tihi radosti, kadar ga Adela pozorno posluša. Včasi prinese novo romanco; iz njih veje melanholija in čisti visoki idealizem. Prva pa se tiče samo njegovega osebnega čuvstva. Sam potrt, dviga druge, sam v senci življenja, je predvestnik jasnine in sigurne, krasne bodočnosti. — Duša slovaška, kdo ume, kdo bi premeril tvoje globine in pregledal tvojo širokost!

„Hudo mi je za tega predobrega Evgena," je rekla Ela svojemu možu, ko sta ga bila pospremila malone prav do Humena.

Bilo je zopet poletje.

„Vsaka ljubezen se ne konča s svatbo in z izpraznitvijo sladkega keliha," je odgovoril Milko; „tudi njegova ljubezen ima izvestno upravičenost. Nemara da je višja, čistejša, nego ta naša, ti, polnokrvna, divja, vroča Ela! Veš, kdo nama je ugladil pot? Kako vroče se je zavzela za naju Adela pri teti?"

„Romantika! In ti zmirom grmiš nad romantiko vaših ljudi."

„Naših, naših, Ela!"

„Torej naših, ko mora to biti! Sicer pa, kdo ve, kako se konča to ‚prijateljtvo brez ljubezni'?"

„Zato pa vsa midva manj zračni bitji — kaj?" se je zasmejal Milko ter se s porednim očesom ozrl na krasno, toda ne več tako vitko postavo svoje žene. Z njenega obraza je zasijala lahna osramočenost, skozi lahni purpurni nadih pa so sršeli bleski sreče ter polnega, poljočega življenja.

Ostanke razkošne rimske hiše iz prvega stoletja po Kristusu so odkrili pri kopanju vinograda kmetje na otoku Hvaru med Vrbosko in Starim gradom. Pri kopanju so naleteli kmetje najprej na trda tla, njihovo pozornost pa so zbudila šele tla, pokrita s lepimi in pisanimi mozaiki. Dragocene izkopine bodo spravljene v splitski muzej.

Miš je kradla bankovce. Neki višji japonski uradnik v Osaki je že nekoliko časa opazoval, da izginjajo iz blagajne njegovega oddelka bankovci. Policija, ki jo je na skrivaj opozoril, ni mogla izslediti tatu in je stala pred veliko zagonetko. Nekega dne pa je uradnik, ki je že začel misliti na duhove, zaslišal ob blagajni tiho škrabljanje. Pogledal je tja in videl majhno miš, ki je pravkar bežala z bankovcem med zobmi v neko luknjico ob steni. Tako se je odkrila skrivnost. Miš je odnašala bankovce, da je z njimi gradila gnezdece za svoje mladiče. Ves „ukradeni" denar so lahko rešili, če prav je bil precej poškodovan.

Celokupno pridobivanje srebra na naši zemlji znaša manj ko 70.000 kg. Od tega odpade na Mehiko 30.000 kg, na Združene severnoameriške države 20.000 kg, a 5000 kg na Kanado, medtem ko se razdeli ostanek 15.000 kg na vse ostale dežele, ki producirajo srebro.

Čaplja iz Varšave ustreljena na Gorenjskem. Nedavno je ustrelil v radoveljskem lovskem revirju tamošnji orožnik čapljo, ki je imela na nogi pritrjen aluminijast obroč s številko. Obroček je bil pritrjen ptici v varšavskem živalskem vrtu in je tudi imel njega oznako.

Naše vasi.

Te naše vasi! Še vedno so centrala našega narodnega življenja, srce slovenskega telesa. Mnoge so se na zunaj v marsičem spremenile, pomodernizirale, druge spet ostajajo, kot so bile pred stoletji, male, skromne, ponižne. Desetletja so zaustavila svoje vplive na poslopjih, v gospodarstvih, v obleki, v govorici, v zunanjem življu. Ponekod se košatijo moderni skednji, številni domovi so navzeli moderno lice, strokovnjaška roka se čuti v gospodarjenju, obleka se je prilagodila novodobnim zahtevam, knjige in listi in številna zborovanja vzbujajo videz civiliziranega dvajsetega stoletja. Pa so tudi vasice, konzervativne v zunanjosti, prepolne davne skromnosti in tako nemoderne in zato nečislane ponižnosti.

Pa naj se je v desetletjih lice naših vasi spremenilo ali ne, ljudska duša, jedro vaškega občestva je ostalo nespremenjeno izza stoletja. Presilni so vplivi zemlje, prejaka je zgodovina in prekorenita je kmečka nrav, da bi se ob valovanju modernega časa spremenil tudi značaj kmečkega človeka. Dobremu pogledu se še danes za sedanjimi oblikami življenja po naših vaseh odpira prastara slovenska nrav, ki se je nekoč bohotila v šegah in običajih, v narodni govorici in narodnih napevih, v davnih ljudskih obredjih. Če kod, se v naši vasi prikazuje na naravnost edinstven način, da sicer zamoremo zavreči stare oblike, sprejeti tuje običaje, udomačiti tujo govorico, spremeniti duha pa, ki je na dnu stanovskega in narodnega občutja, zamorejo le dolga stoletja sile.

Kljub mnogi podobnosti in sličnosti se naše doline medsebojno znatno razlikujejo. Še danes diha že kar vsaka vas svojega posebnega duha, pozna svojo posebno melodijo in svojo noto. Vse vasi naše zemlje pa so veličastna slovenska koroška kompozicija.

Najoriginalnejši so med nami menda Ziljani. To je veder, malce mehak, srčno bogat rod. Da ga vidimo na njegovem žegnanju, ki je še danes nekak krik po razdrobljeni vaški skupnosti! Noben organizacijski oklep ni mogel ustvariti tako živo povezanega, nesebično živečega in za skupno čast tekmujočega občestva, kot ga predstavlja ziljska „konta“. Tu ni razlik med stanovi in poklici, ne med kajžarji in kmeti, pozabljene so vse razprtije tega ali onega značaja. Nad vsakim fantom stoji zapoved vaške „konte“. Ob melodiji starodavne slavnostne pesmi se zavrti pod lipo s „Svavenko“ v narodni noši v prvi rej. Ziljsko žegnanje je domala enako po vsej Zilji. Obredna „Buh nam daj an dober čes, ta prvi rej začeti“ vsaj je ostala do danes nespremenjena.

Rožan ohranja svojo razigranost in dobro voljo še v dni ostalega leta. Rožanska vas je nekam vesela, na stežaj odprta, družabna, šegava. Največ slovenskih koroških pesmi je doma v Rožu. Po Rožanih pozna svet koroške Slovence. Rož je dal največ velikih, pomembnih mož. Še danes je originalen v ustvarjanju narodnih napevov in v kovanju verzov. Mnogo je v dolini rož vzgledne soseščine, slovanske dobrotljivosti in gostoljubja. A tudi ne manjka nevarne lahkomiseljnosti. Domala vsako vas je že oblizala civilizacija, in industrializacija, skoro vsaka peta hiša bi hotela biti gostilna. Premnog Rožan bi rad grabil za zvezdami.

Podjuna je globoko zamišljena. Dekleta so ponižna. Podjunčanka je vzor prave Slovenke, verne, delavne, trpeče. Možje so vneti za gospodarstvo. Intenzivacija gospodarstva jim je prva in glavna skrb. Podjunskim vasem dajejo danes betonski silosi, redki po Rožu in Zilji, posebno barvo. Redki so radioaparati, zato pa Podjuna razmerno največ bere in kaže mnogo veselja za zdravo prosveto. Silna je Podjuna v svoji vernosti. Največji farni praznik je nova maša, sv. birma je posebna slovesnost. Ponekod so gospodarstva naravnost bahava. Le družinski domovi nekam skromno in sramežljivo kukajo izza sadnega drevja, kot bi se hoteli oproščati, da so tudi tu. V primeri s Podjunčanom je Ziljan v pogledu domače hiše in njene udobnosti pravi gospod.

Na Zilji je doma vaški ponos, ponos Ziljana. Rož diha vedrino in razigranost. Podjuna je utelešna razsodnost in premišljenost. Kdor zna družiti vse troje, je zajel dušo koroškega Slovenca.

ro.

Širom naše zemlje

Pošiljke za vojake. Poštna uprava obvešča, da sprejema brez pristojbin pošiljke z darovi za vojake, naslovljene na „Sammelstelle für freiwillige Liebesgaben“. Znižane so tudi prisotojbine za pošiljke, ki vsebujejo civilne obleke ali knjige. Pristojbin prosta so nadalje naznanila vojaških naslovov.

Poljski ujetniki na Koroškem. V ujetniška taborišča v deželi je došlo večje število poljskih vojakov-ujetnikov. Naroča se, naj se prebivalstvo z ujetniki ne razgovarja in jim ne kaže ne sočutja in ne sovraštva. Kdor bi ujetniku pripomogel k begu, bo kaznovan ali s smrtjo ali z dolgim zaporom. Prepovedano je tudi prenašanje pisem od ali k ujetnikom.

Polovična vožnja za obisk ranjencev. — Z dnem 15. novembra imajo svojci vojakov-ranjencev polovično vožnjo za njihov obisk. Razdalja mora znašati vsaj 50 km, pred nastopom vožnje prosijo krajevno orožniško postajo za tozadevno potrdilo. Manj premožnim se lahko povrne tudi druga polovica vozne cene. Isto velja tudi za vožnjo svojcev h pogrebu padlega vojaka.

Bilo srečno! (Schiefling — Škofiče). V nedeljo 12. t. m. se je poročil mladi posestnik Feliks Piček, pd. Kordeš v Holbičah, z Ivanko Čežar, pd. Janeževo na Mirišču. Ženin in nevesta sta marljiva sotrudnika „Edinosti“, zato so ju društveni pevci počastili s podoknico, predsednik je ženinu in nevesti voščil mnogo sreče, na gostiji pa je zbor prepeval naše domače pesmi. Mlada zakonca sta obljubila še nadaljnjo zvestobo „Edinosti“, društvena družina pa jima želi še na tem mestu: obilo blagoslova!

Ferlach — Borovlje. Škrlatica se je pojavila tudi v naši občini in je bilo zaznamovati zadnji čas več slučajev. — Kakor smo slišali predzadnjo nedeljo v cerkvi, se bo pobiral cerkveni davek in sicer znaša 35 pfenigov na mesec za družino, ki nima preko 150 RM dohodkov mesečno. Splošno se sliši, da ta davek ni tako hud, kot se je prej govorilo, in hudomušneži menijo, da se za to ne izplača izstopiti od vere. — Tudi smrt se je oglasila zaporedoma. Dne 21. oktobra smo pokopali 63 letno vdovo Heleno Supanc iz Dolan pri Borovljah. Umrl je 27. oktobra Franc Outschar, posestnik in glavni trafikant v Borovljah, v 60. letu. V nedeljo, dne 5. novembra, pa smo spremili k zadnjemu počitku Valentina Oraša iz Dol, ki je doživel 86 let in mu je pred 4 tedni umrla njegova žena, ki je dosegla isto starost.

Izpod Vrtače. Po krasnem jesenskem vremenu nas je nenadoma iznenadil sneg, ki nam je bil le v jezo. Nato je nastal v noči 4. nov. hud naliv, potoki so močno narasli in utrgali so se tudi plazovi. Žagarju Užniku je odneslo cel ulnjak s čebelami vred. — 10. oktobra so počastili v našem Grenzlandheimu nekatere matere z mnogi otroci.

Radsberg — Radiše. (Poroke.) Zadnjo nedeljo v oktobru sta si obljubila zakonsko zvestobo Pongračev Rupej in Martinova Lizika z Lipice. Ker je bila nevesta članica društva in večkratna igralka pri naših prireditvah, so domači pevci z domačo pesmijo olepšali njuno svatbo. Da bi bilo tudi življenje mlade družine polno prelepe harmonije, jima želimo še po našem glasilu! — Peter Karule, pd. Brovc, je dolga leta životaril in vsled samote obupaval v svoji kajžici. Pridno je gospodaril in gospodinjil, a prijetno mu le ni bilo, ker je bil „koj sam“. Pa se je srečal s pridno Nežiko Štern iz Lepene pri Železni Kapli, poprosil jo je za roko in kmalu nato so ju grabštanjski gospod v cerkvici sv. Ane v Zagorjah povezali v sveti zakon. Tako je dobil pridni Peter brhko ženo, Brovčev domek pa mlado gospodinjo. Novi družinici, kjer je doma tudi naš „Koroški Slovenec“, želimo obilo blagoslova in tihe sreče.

Dober lov. (Klagenfurt — Celovec). V zadnjih mesecih so se ob tržnih dnevih množile številne tatvine. Ženam, ki so nosile denarnice bodisi v predpasniku ali kaki torbici, je nenadno izginil denar. Posebno bridko je bilo pri srcu neki trgovki v juliju, kateri je nenadno izginila svota celih tisoč mark. Okradene so tatvine običajno pozno javljale, zato policija ni imela nobenega uspeha. Še 28. m. m. je bilo okradenih pet žena. Predzadnji četrtek pa je nek policist na preži opazil sumljivega moškega, ki se je smukal okoli neke stojnice. Baš je v neopaženem trenutku hotel izriniti bankovec, ko ga prime roka postave. Na policiji so ugotovili, da je tat nek delavec iz Št. Vida ob Glini. Priznal je, da je samo v zadnjih dveh mesecih izvršil 29 tatvin. Ta slučaj bodi opozorilo trgovkam in ostalim obiskovalkam sejmišč, naj svoj denar dobro hranijo. Tatvina pa naj se takoj prijavi policiji.

Težki ptiči. (Griffen — Grebinj). V juniju so neznanci vdrli v grebinjsko posojilnico ter odnesli iz blagajne nad 800 mark. Teden dni pozneje so nočni tiči odnesli iz Leitgebove blagajne v Sinči vesi nad 5000 mark. Policija je takoj začela preiskovati. Po daljšem trudu je ugotovila, da se vršijo pri že predkaznovani delavki Goriupp v Zakamnu pri Vetrinju sumljivi nočni sestanki, katerih se udeležuje 27 letni Anton Krautwaschl in 28 letni Edvard Makor. Ko jih je prijela, sta imenovana po daljšem obotavljanju priznala, da imata na vesti celo vrsto vlomov. Pri delavki Goriupp sta shranjevala svoje vlomilsko orodje ter „patroljirala“ po vsej deželi. Posebno srečo sta imela v Velikovcu, kjer jima je v blagajni tamošnje nemške posojilnice padlo v roke celih 26.000 mark. Sledila je še vrsta drugih nočnih obiskov, dokler nista padla v roke orožnikov. Pred sodnikom je prišlo na dan, da je Krautwaschl pred časom ušel iz dunajske norišnice. Sodnija ga je sedaj poslala nazaj, Makorju prisodila 6 in Goriuppovi 2 leti težkega, poostrenega zapora.

Koroški drobiž: Dogotovljena je deželna bolnica za jetične v Laas v Gornji Ziljski dolini. Bolnico sta si v nedeljo ogledala pokr. vodja-namestnik Kutschera in dež. glavar Pawlowski. — Celovški gasilci so v nedeljo praznovali 75 letnico svojega društva. Društvo nosi odslej naslov gasilske pomožne policije. — V Mlinarah se je ponesrečil delavec Franc Kreuzer. — V celovški prekop je padel 4 letni Kurt Kampel. Rešil ga je slučajno mimoidoči orožnik Figger. — Ponesrečil se je delavec Tomaž Malle iz Šmarjete v Rožu. Pri podiranju dreves ga je podrl hlod. Malle je na poškodban v bolnici umrl. — Živinski sejem 11. novembra v Borovljah je bil odpovedan. — 300.000 delovnih ur izkazuje koroška Hitlerjeva mladina v poletni službi na polju. — Predzadnjo nedeljo so nar. soc. formacije v deželi nabrale nad 90 tisoč mark za zimsko akcijo .

Knez Miloš in francoski poslanik. — Srbskega kneza Miloša je obiskal francoski poslanik. V teku razgovora vpraša poslanik: „Ali imate v vaši državi mnogo aristokracije?“ — Knez te tujke še ni nikdar čul in je zato prosil poslanika, naj mu jo pojasni. — Poslanik: „Aristokrati so ljudje boljše sorte, imoviti, ki mnogo potujejo po zabaviščih in nič ne delajo.“ — Nato knez: „Nič ne delajo? O da, takih imamo. Samo jim mi ne pravimo aristokrati, marveč barabe!“

Najboljši trgovec. — Sinko: „Očka, kaj je to: pravi trgovec?“ — Očka: „To je tak trgovec, ki ti proda celo obleko, čeprav si hotel kupiti samo gumb na ovratnik.“

Naša prosveta

Pred četrt tisočletjem.

„Je peršu enkrat taisti dan
s tolikim prošnjam perpelan.
O srečni dan, o srečna luč,
katera imaš tak veliko muč,
da te bukve perpelaš,
njim to pravo luč podaš...“

S to preprosto pesmico je leta 1689. Slovenec Zizenčeli pozdravil delo Italijana **Ivana Vajkarda Valvazorja,** izšlo v štirih debelih bukvah v Nürnbergu pod naslovom „Die Ehre des Herzogthum Krain“. Plemič tujega imena je v nemškem jeziku predstavil svetu slovensko zemljo. Delo je stalo ogromno truda. Še kot mladenič se je Valvazor naučil slovenščine, po dolgih potovanjih širom vse Evrope se je vrnil v svojo drugo domovino, Slovenijo, jo vso prepotoval ter neumorno zbiral gradivo, ga urejeval v posebej pripravljeni tiskarnici in ga v štirih debelih knjigah izdal v Nürnbergu.

V tej knjigi se prvič predstavljata po Valvazorju svetu slovenska zemlja in slovensko ljudstvo. Njegov opis ne obsega samo Kranjske, marveč tudi Štajersko, slovenski del Koroške, Istro in Primorje, Trst in Goriško. Dobro se je zavedal, da so te pokrajine slovenske, a dostavil: „Slovenski jezik se govori samo med preprostim ljudstvom in sicer do mejnikov Kranjske in Štajerske in okoli Celovca. Blizu Celovca pri Gospej sveti stoji vojvodski prestol na popolnoma slovenskih tleh“. O ustoličenju samem razpravlja obširno v svojem glavnem delu, kjer pripominja, da se v koroški deželi „nahajajo stare svoboščine ali privilegiji, po katerih je bil koroški vojvoda v slovenskem jeziku vmeščen in investiran“. Da je slovenščina samo del slovanske besede, se je Valvazor dobro zavedal. Na posebni tabeli navaja v dokaz sorodnosti slovenščine z drugimi slovanskimi jeziki očenaš v trinajstih slovanskih jezikih. Ime Slovencev izvaja iz „slave“ ter pravi, da se noben jezik ne razteza tako daleč kakor slovenski ali slovanski. „Ta jezik se govori na Ogrskem in celo v Turčiji, posebno v onem delu, ki meji na Hrvate in posebno v Dalmaciji se rabi ta jezik v polni meri. Tudi ruski jezik je kranjskemu zelo podoben, razven nekaj črk in besedi“.

Valvasorjevo delo je še danes glavni vir za spoznavanje nekdanjih prilik na slovenski zemlji. Najzanimivejše je pri popisu naših krajev in ljudi. V sliki in besedi govori o vseh važnejših krajih, posebno onih, ki se odlikujejo po svojih prirodnih posebnostih, n. pr. o Ljubelju, kjer je sam svetoval, naj se zgradi predor med Kranjsko in Koroško, o Postonjski jami, o Cerkniškem jezeru in drugih presihajočih jezerih, o kraških rekah in votlinah, o naših gorah in vodah. V zvezi so to raznovrstnostjo krajev nam podaja življenje naroda z vsemi šegami in navadami, delom in jelom, nošami in vražami. Njegov popis sega tako v podrobnosti, da vidimo našega kmeta, kako živi po gorah in dolinah, pozimi in poleti. Izvemo celo, da so naši predniki jedli bob in cizaro in so bili vsled tega krepki ljudje. Naslika nam, kako vrag skozi gozd polhe podi, kako polnijo kraške jame jate ptic, kako odnaša orel otroka izpred hiše i. dr. Po vrsti razkazuje fužine, plavže in rudnike, gradove in samostane, mesta in vasi, razvaline in trdnjave. Svoje delo zaključuje z dogodki zadnjih stoletij, polnih junaške obrambe pred turškimi navali.

Po Valvazorjem delu je zaslovela slovenska zemlja po vsej tedanji Evropi. Angleški kralj je imenoval pisatelja za svojega „tovariša“, slavni dunajski pridigar Abraham a Santa Clara pa je dolgočasnim svojim meščanom štirikrat pridigal o slovenski deželi, ki da je čudež med čudeži. Še dragocenejše kot za tuji svet so bile njegove knjige za Slovence. Iz njihovega bogatega zaklada so zajemali slovenski pisatelji, ki so narodu spregovorili v njegovi besedi. Med prvimi je bil znanja željni menih oče Marko Pohlin, ki je iz Valvazorjevega dela zajel ljubezen do svojega ljud-

stva in svoje dežele. V Valvazorjevi in Pohlinovi šoli je zrastel prvi slovenski pesnik Valentin Vodnik, njemu pa je sledilo sto in sto slovenskih pesnikov in pisateljev.

Slovenski narod je možu, ki je kljub svoji drugorodnosti našel toliko ljubezni zanj in za njegovo zemljo, ostal hvaležen do današnjih dni.

Poročilo ljubljanske Prosvetne zveze. Koncem oktobra je imela ljubljanska Prosvetna zveza svoj letošnji občni zbor. Iz podanega poslovnega poročila izhaja nenavadni kulturni razmah in kulturno stremljenje slovenskega naroda. — Tvarina predavanj v društvih je izdelana v nekaki štiriletki in obsega sledeča vprašanja: duhovno življenje na vasi, kmečka umetnost in književnost, kmečko socialno in gospodarsko življenje. Vsako leto naj bi društva obdelala eno določeno snov, predavanja pa bodo izšla v posebni knjigi. Podrobno delo je razdeljeno na posamezne odseke in sicer na Zvezo fantovskih odsekov, zvezo dekliških krožkov, ljudsko knjižnico, radio Ljubljana, na krščansko žensko zvezo, na ljudski oder, kino odsek in še nekatere druge. Prosvetna zveza sam je imela več prireditev, med katerimi je bila največja letošnja kongres Kristusa Kralja, o katerem smo poročali tudi v našem listu. V mestu samem je bilo nadalje 22 prosvetnih večerov. Pokrajinskim organizacijam je zveza pomogla s predavatelji, z oskrbo prosvetnih sredstev in neposrednimi nasveti. Vseh društev je 256 z 24.260 člani. Ta društva so imela skupno 78 tečajev, 1200 predavanj, 1432 gledaliških predstav, 216 pevskih koncertov, izposojenih je bilo nad 50.000 knjig. Število radijskih naročnikov se je dvignilo nad 20.000.

Obračun ljubljanske Zveze kulturnih društev za tekoče leto je bilo podano začetkom novembra. Posebno živahen je bil v minulem poslovnem letu osrednji predavateljski odsek, ki je priredil v 25 krajih 51 predavanj, katera je obiskalo okoli 10.000 ljudi. Delavna sta bila tudi propagandni in dramski odsek. V zvezi je učlanjenih 387 društev, ki imajo skupno nad sto knjižnic, 44 domov, 24 kinoaparatov. V načelnem predavanju je zvezin predsednik poudaril potrebo poglobitve nacionalne in državljanske vzgoje.

Občni zbor bilčovskega slov. kulturnega društva „Bilka“ bo v nedeljo 19. t. m. ob pol 3. uri pop. pri pd. Pomoču. Poleg običajnih točk petje, deklamacije in govor predavatelja iz Celovca.

Naše gospodarstvo

Dedna kmetija.

Kaj vse spada k dedni kmetiji?

Dedna kmetija mora biti zaokroženo gospodarstvo. Vse, kar spada na kmetiji k rednemu gospodarjenju, spada tudi k dedni kmetiji in prehaja po posestnikovi smrti na njegovega naslednika. K dedni kmetiji spadajo najprej seve zemlja in potrebna poslopja. Zemljišča, ki so raztresena med drugimi posestvi, a se obdelujejo z dedne kmetije, spadajo istotako k njej, pri čemer je vseeno, ali so ta zemljišča oddana v najem ali jih obdeluje kak užitkar. Če imajo užitkarji svoj lastni domček, spada ta k dedni kmetiji in četudi ga imajo užitkarji stalno v svoji lasti.

Dedna sodnija odločuje, ali se sme to ali ono zemljišče, ki je od hiše precej oddaljeno in se torej le težko obdeluje, prodati ali zamenjati. Sodnija sme tudi določiti, če ta ali drugi del dedne kmetije ali kak predmet ne spada h kmetiji.

Kjerkoli so se posestva razdelila med otroke, predno je postava o dedni kmetiji stopila v veljavo, se razdelitev ne more več razveljaviti. Kjerkoli bi bil doslej veljaven običaj delitve posestva med otroke, pa imajo sedaj starši dolžnost, da vzgajajo svoje otroke v smislu nove postave, tako da preide posestvo na enega samega dediča. V vseh dvomljivih slučajih je pristojno dedno sodišče.

Poleg zemlje in poslopij spada h kmetiji vsa oprema in oprava. V prvi vrsti so misli s tem živi in mrtvi inventar, torej živina, ki je za gospodarjenje potrebna, gospodarsko in hišno orodje, mobilije, običajno perilo, gnoj, razpoložljivi kmetijski pridelki i. dr. A tudi servituti in pravice se prištevajo k dedni kmetiji, tako pravice paše, uporabe gozda, deleži pri raznih zadrugah, deleži pri mlekarnah, pravice uporabe skupno nabavljenih strojev i. dr. Terjatve, ki izhajajo iz sklenjenih zavarovalnih pogodb (proti požaru, toči) so istotako dedna last. Končno spadajo sem tudi vse listine, ki niso sicer gospodarskega pomena, a so v zvezi z zgodovino kmetije (stare pogodbe) ali družine, stare družinske slike in drugi slični spomini.

Postavodajalec je imel pod označko „dedna kmetija“ pred očmi celoto urejene kmetije. Nečesa seve ni mogel posebej označiti, to je oseb, ki upravljajo dedno kmetijo. O teh samo pravi, naj so kmetovanja vredne in kmetovanja zmožne. To so po naši razlagi kmetje, ki jih veže z zemljo in s predniki sveto spoštovanje ukoreninjenega kmečkega značaja ter železna zvestoba Bogu, narodu in gruntu

---

Kaj izvažajo balkanske države v Nemčijo? Do leta 1934 je znašal izvoz evropskega jugovzhoda v Nemčijo komaj desetinko celotnega uvoza. Do lani je ta izvoz dosegel domala 50%. Jugoslavija izvaža v Nemčijo žito, moko, les, lesne pridelke, baker, živino, svinje, slanino in meso, Bolgarija jo zalaga s tobakom, žitom, grozdjem, jajci, Rumunija predvsem z nafto in žitom. V zadnjem času izožuje Bolgarija izvoz žita in krmil ter pospešuje izvoz zelenjadi in sadja, nekoliko je nazadoval tudi izvoz iz Jugoslavije. V zamenu daje Nemčija predvsem kmetijsko orodje in stroje.

Dvig sadjarstva v Jugoslaviji. Jugoslovanska izvozna družba za sadje je izdelala desetletko za smotrni podvig jugoslovanskega sadjarstva. Predvsem bo skušala izboljšati sadne vrste ter povečati proizvodnjo. V desetletju bo zasajenih novih 22.000 ha s 3 milijoni sadnih drevesc. Istotako bo družba pospeševala vinogradništvo. Za pridelovanje grozdja brez semenc je razpisala posebne nagrade. Sadjarji in vinogradniki bodo lahko posečali posebne strokovne tečaje. Za izvedbo desetletke je predvidenih 30 milijonov dinarjev.

Zadružništvo v Nemčiji. Skupno obstoja v Nemčiji nad 20.000 podeželskih kreditnih zadrug, 16.000 blagovnih in 8700 obratnih. Denarni promet kreditnih zadrug je znašal v minulem letu nad 4 milijarde mark, blagovnih in obratnih pa pet in pol milijarde.

Posojila za kmetijske najemnike. Z zakonom od 14. m. m. je uveden poseben način kritja posojil, ki jih najamejo najemniki. Posojila dovoljujejo posebni denarni zavodi. Najemniki dobijo denar proti podpisu posebne pogodbe, v kateri zastavijo svoj lastni inventar. Pogodba se nato založi na sodniji. Za slučaj, da najemnik posojila v smislu sprejetih pogojev ne odplača, se proda inventar na prisilni odprodaji.

Pridelovanje tobaka. V zadnjem času so predvsem na Gradiščanskem začeli posvečati pažnjo pridelovanju tobaka v okvirju malih kmetij. Izšolanih je bilo v posebnih tečajih 145 malih kmetov, ki so sedaj udruženi v posebna društva in skupno zvezo, ki jim daje potrebna navodila. Pridelovanje tobaka namreč nikakor ni enostavno. Tobak zahteva skrbno in izdatno gnojenje, za pridelovanje in spravljanje tobaka je potrebnih precej delovnih moči. Razven Virginije se vse tobačne vrste sušijo z izobešanjem posameznih listov, za sušenje samo pa so potrebne posebne naprave. Računajo, da se bo pridelovanje tobaka še znatno razširilo, s čimer bodo male kmetije našle nov zaslužek, državi pa bodo prištedene prepotrebne devize.

O kolinah. Kdor kolje govedo, svinje, teleta ali ovce, si oskrbi posebno dovoljenje. To velja i za obrtno i za domače klanje. Kdor kolje v sili, zaprosi naknadno za dovoljenje ter priloži prošnji potrdilo živinozdravnikovo, da je klal resnično v sili. Prošnjo odda tekom 3 dni mesnemu ogledovalcu.

Kislo zelje je med najbolj zdravimi in tečnimi jedili. Vsebuje številne prevažne vitamine, soli in kisline. Najboljše je surovo. Priporočajo tudi dodatek jabolčnega soka in sladkorja zeljnici, kar baje da sijajno pijačo. Važno je, da zelja ne hranimo na svežem zraku, ker bi mnogo izgubilo na hranilnosti. Tudi kuhanje zelja se ne priporoča.

Kako zdravimo bolno sadno drevje? Poznamo drevje, katerega sadje gnije že na deblu. Najprej postane rjavo, posušeno zmrdne, pa ostaja na vejah v pozno zimo. Gnitje sadje nakazuje bolezen, ki tiči v drevesu. Morda pogreša zemlja fosforja, kalija ali apna, morda tiči škodljivec v kakem drugem drevesu. Tako drevje zdravimo s pravilnim gnojenjem, često svetujejo odstranitev razbolelih poganjkov in cvetja. Pri obiranju sadja pa je važno, da gnilo sadje zbiramo, sežigamo ali v zemljo pokopavamo.

Sadne in zelenjadne cene, veljavne od 11. novembra. (Cene v pf za kg, prva cena velja za producenta, druga je najvišja tržna cena.) Namizni karfiol A 48, 60, B 36, 45, ohrovt 16, 20, špinača 30, 37, rdedkve 11, 15, solata v glavicah A 36, 45, B 27, 36, endivija A 24, 30, B 18, 23, posušem fižol 20, 30, pesa A 23, 19, 23, B 15, 19, paradižniki A 20, 24, B 15, 19, modro zelje A 18, 21, B 15, 18, česen 40, 50, čebula A 20, 25, B 15, 19, kislo zelje 25, 32, kisla repa 24, hren 70 pf za kg. — Jabolka, vrsta I A 48, 62, B 32, 42, vrsta II A 36, 46, B 24, 31, vrsta III A 30, 39, B 24, 31, vrsta IV A 26, 34, vrsta V 22, 28, mešana jabolka C 1 12, 16, otrešena vrste C 1 10, 13, C 2 5 pf za kg. Hruške vrsta I A 54, 70, B 40, 52, II A 36, 47, B 24, 32, III A 30, 39, B 24, 32, IV A 26, 34, B 16, 21, hruške za gospodinjstvo A 22, 28, B 14, 18, moštnice 5, orehi A 40, 50, B 30, 40, kutine 46, suhe hruške A 45, 60, B 30, 40 pf za kg.

Zanimivosti iz vsega sveta.

„To je prekleta stvar“. (Škorec, ki je povedal kdo je.) Pred kakšnimi sto leti je živel v Jüterbogu kantor, ki je imel škorca z izrednim darom za ponavljanje besed in celih stavkov. Kadar je kantorju šlo kaj narobe, tedaj je navadno dejal: „To je prekleta stvar!“ In kadar ga je kdo obiskal, se mu je predstavil: „Jaz sem kantor iz Jüterboga in to je moja žena“. Oba stavka se je naučil tudi škorec in ju rad ponavljal, postala sta mu najljubša. Škorec je imel pristrižene peruti, ki so se mu hitro obnavljali, kar pa kantor ni zapazil. In tako se je zgodilo, da je škorec nekega dne odletel. Bilo je v poznem poletju, škorci so bili lepo rejeni, ljudje so jih lovili in cenili kot prvovrstno slaščico. Tudi lovec nekega grofa iz bližine Jüterboga je bil nastavil ptičjo mrežo. Ujel je veliko ptic in drugi za drugo zavijal vrat. Nazadnje sta ostala le še dva škorča. Lovec je ravnokar segel z roko v mrežo, da enemu zavije vrat, ko je ta zavpil: „To je prekleta stvar!“ Ves bled in prestrašen je lovec roko umaknil, nato pa zmeden vprašal: „Kdo pa si?“ „Jaz sem kantor iz Jüterboga in to je moja žena!“ je dejal na glas škorec. Lovec je postal še bolj bled in se podal v beg — odletel pa je tudi škorec s svojo „ženo“.

Rusi grade najvišjo zgradbo sveta. V doglednem času bodo Rusi prekosili Američane v gradnji visokih poslopij, kjer so imeli inženirji onkraj velike luže vedno prvenstvo. Pred kratkim so namreč v Moskvi objavili dokončne mere najvišjega poslopja, ki ga tam gradijo. Gre za palačo sovjetov, ki se bo dvigala 410 m visoko, s čimer bo za najmanj 30 metrov prekosila vsa dosedanja najvišja poslopja. Na tej palači bo še 100 m visok Leninov kip. V tem nebotičniku bo sejna dvorana, ki bo imela prostora za 21.000 oseb.

Stopetdeset tisoč dinarjev škode je povročl 19 letni klapec svojemu gospodarju Frideriku Janežu iz Gortine pri Muti. Hlapec je namreč zaspal z gorečo pipo v ustih, ki je v spanju padla na tla in zanetila seno, tako, da je v trenutkih bil ves skedenj v plamenih. Od tu so ognjeni zublji preskočili še na sosednje objekte in jih uničili. Hlapec se je komaj utegnil rešiti v zadnjem trenutku.

„Sokolji otok“ v Tihem oceanu ima zanimivo zgodovino. L. 1877 se je prvič dvignil iz morja in osem let pozneje je dosegel 80 m nad morsko gladino. Potem se je pričel počasi pogrezati in leta 1895 je molel le še 13 m iz morja. Malo pozneje je bilo na morju opaziti komaj neznatno sled o otoku. L. 1913 je otok popolnoma izginil in ladje so mirno plule preko mesta, kjer se je nekoč dvigal Sokolji otok. Toda v oktobru 1927 se je otok ponovno dvignil iz vode in celo višje kot kdaj poprej. Dosegel je višino 125 m. Tako je ostalo nekoliko let, potem pa se je pričel otok počasi pogrezati in izgleda, da bo v doglednem času zopet popolnoma izginil.

Trden želodec ima mož, ki so ga pred kratkim operirali v tržaški mestni bolnišnici. Že röntgenska preiskava je pokazala, da ima mož v želodcu celo število različnih predmetov, uspeh operacije pa je bil tudi za zdravnike presenetljiv. Iz želodca so namreč potegnili naslednje predmete: 24 svinčnikov, tri peresnike, vilice, žlico, osemnajst ključev raznih velikosti, vijak, nekoliko starih kovancev, odpirač za sardinske dose, dva žepna noža, dve igli, štiri kovance, po dve liri, kovanec za 50 centesimov in verižico za ključe. Možak je operacijo dobro prenesel in je pozneje samo vprašal, dali so našli lire in centesime, ki jih je požrl pred dalj časa.

Vitamini proti poapnenju žil. Učenjak dr. Krieg je opazil nedavno pri eni svojih bolnic, kateri je zdravil živčno bolezen z vitaminom B1, da so se znatno skrčili veliki vozli poapnjenih žil, da so popustile bolečine in da je izginil neprijetni občutek obtežitve v nogah. To mu je dalo pobudo, da je začel razmišljati o novem zdravilu proti poapnenju žil tudi pri drugih bolnikih. Po novem načinu je zdravil 35 bolnikov in uspeh je izostal samo pri petih, pri drugih pa so se pokazale blagodejne posledice že čez nekaj dni. Žal se po tem načinu ne izlečijo poapnene žile za trajno. Ko telo neho dobivati vitamin B1, se bolezen čez nekaj dni spet pojavi. Razveseljivo je pa, da na žilah ne nastanejo več tako veliki vozli in da jih prav lahko zmanjšamo, če bolnika ponovno zdravimo s tem vitaminom.

Dar za smeh

Na podjunskem fikeju. — Včasih je bilo na podjunskem fikeju t. j. ozkotirni železnici iz Sinče vesi proti Železni Kapli prav domače. Nekoč je strojevodja opazil na cesti pri Goselni vesi otroke, ki so šli v dobrlaveško šolo. Pa jim je dejal: „Poskakajte na vlak, vas popeljem v šolo.“ Otroci so smelo odvrnili: „Hvala lepa, bi prišli prepozno v šolo!“

Kokošja starost. — Juri: „Kako najboljše spoznaš, koliko je kokoš stara?“ — Groga: „Jaz jo poznam najbolje na zobeh.“ Juri: „Norec! Kokoš ja nima zob!“ — Groga: „Ne! Toda jaz jih imam!“

Zavit odgovor. — Miha: „Pepe, no, kako ti gre?“ — Pepe: „Izvrstno! Kar imam blaga, ga imam v žitu. Kar imam žita, ga imam v moki. Kar imam moke, jo imam v kruhu. Kar imam kruha, ga imam v želodcu.“

Raztreseni profesor. — Profesorja so srečali na cesti, ko je imel na nogah obut en črn in en rujav čeveli. Prijatelji se mu smejijo ter ga opozorijo na nerodno pomoto. Profesor: „Za božjo voljo, kaj naj storim? Doma imam samo še en par čevljev in ta je prav tak.“

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. – **Upravnik:** Joško Suppanz, Klagenfurt, Klausnerring 26. – **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — Tiskarna J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17. — Veljavna je inseratna tarifa 1. — Povprečna naklada v 3. četrtletju 1939: nad 2300.